

Geçen yıl, hatırlıyorum, Nikolay Çavuşesku ve eşi Elena'nın 25 Aralık'ta idamlarının 30. yılıydı. Konuyla ilgili gerçeklikle ilgisi bulunmayan ve tümü de birbirine benzeyen yazılar yazıldı. "Cahillik insanı konuşturur" sözünün bu kadar uygun düştüğü başka örnek bulmak zordur sanırım. O zaman Çavuşesku'nun idamının CIA ile ilişkisi olmadığını ve gerçek nedenleri anlatan bir yazı yazmıştım. Sosyalizmden kapitalizme geçiş ve Bulgaristan örneği kitabıyla ilgili olarak çalışmaya başlamıştım ve iki ülkede de sosyalist iktidarın değişmesi birbirine yakın zamanlarda olduğu için kitaba Romanya'yı da katacağımı belirtmiştim. O zamanki plana göre kitabın şimdiye kadar yazılmış olması gerekiyordu ama pandemi nedeniyle gecikme yaşayacağımız belli oldu. Okunması gereken her şeyi okumuş olmama rağmen bu nedenle üçte bir kadarını yazıp bıraktım. Şu sıra kaldığım yerden başlayıp tamamlamam gerekiyor.

Çavuşesku ile ilgili olarak yazanlara önce şunu sormak gerekiyor: hayatı hakkında ne biliyorsunuz? Ve Çavuşesku genel sekreter olduktan sonra Romanya Komünist Partisi hakkında ne biliyorsunuz? Romanya'nın yıllarca izlediği politikanın SSCB ve öteki sosyalist ülkelerden farklı olduğunu da eminim bilmiyorsunuzdur.

O zaman bilmediğiniz bir konu hakkında ezbere neden konuşuyorsunuz?

Her konuyu bilmek ya da bildiğini sanmak, her konuda fikir beyan etmek Türklerin toplumsal özelliklerinden birisi durumuna geldi neredeyse... Bu özellik sosyalistlere de yansıyor kaçınılmaz olarak.

1989'dan bu yana geçen 31 yıl içinde hala bir şey öğrenmeyen sosyalistlerin bundan sonra öğreneceklerini de sanmıyorum.

Nikolay Çavuşesku ve eşi Elena Temeşvar'da başlayan ve hızla öteki kentlere yayılan ayaklanma sonucu Bükreş'ten kaçmak zorunda kaldılar. Kendi yandaşlarına ulaşamadılar. Onları yakalayan milis bir orduevine götürüp teslim etti ve orduevi de karşı taraftandı.

Kimdi bu karşı taraf?

Ordu ve güvenlik örgütü Securitas ikiye bölünmüştü: Çavuşesku yandaşları ve karşısında olanlar. Karşı tarafta olanların önderliğini Çavuşesku ile yıllardır çatışan ve afroz edilip taşra görevlerine gönderilen –sonraki devlet başkanı- Iliescu yapıyordu.

Romanya dışında hiçbir sosyalist ülkede ordu iktidar değişikliği sırasında taraf olmadı. Bu nedenle de –SSCB'deki etkisiz darbe sayılmazsa- sadece Romanya'da iç savaş yaşanacaktı. 1100 kadar insan öldü.

Çavuşesku yandaşlarının sert direnmesi karşısında “bunları öldürürsek iç savaş biter, direnmeleri anlamsız olur” çözümü bulundu. Çavuşesku ve eşini yargılayan askeri mahkeme ulusal ekonomiyi tahrip etmek ve soykırım suçlamasıyla idam kararı verdi ve ikisi de hemen infaz edildiler.

Çavuşesku Gorbaçov'un perestroyka politikasına karşıydı. Bunu Ekim devriminin 70. yılı vesilesiyle Moskova'da düzenlenen ve çok sayıda komünist ve ilerici örgüt temsilcisinin katıldığı toplantıda yaptığı konuşmayla da görmüştüm. Romanya Brejnev zamanında da SBKP ve diğer sosyalist ülkelerden farklı politika izlemişti. Mesela 1968'de Çekoslovakya'nın Varşova Paktı orduları tarafından işgal edilmesini “vahim bir hata” olarak değerlendirir. Romanya 1972'de –yıla dikkatinizi çekerim, bu kadar erken- IMF ve Dünya Bankası'na üye olur.

Romanya sosyalist iktidar sona erdiğinde hemen hiç dış borcu bulunmayan tek sosyalist ülkeydi. Borçların ödenmesi için kalorifer yakmamaktan elektrik kullanmamaya kadar sıkı tasarruf politikası izlenmiş ve bu da halkta büyük tepki doğurmuştu.

Çavuşesku döneminde ülkenin batısında yaşayan Macar azınlık sürekli baskı altında tutuldu.

Çavuşesku'nun idamı Gorbaçov'a bağlansaydı eğer, yine yanlış olmakla birlikte daha akılcı bir iddiada bulunulmuş olurdu.

Aradan 31 yıl geçti. Romanya, Bulgaristan ile birlikte Avrupa Birliği üyesi oldu. 1944-1989 arasındaki 45 yıllık sosyalist dönemden sonra geriye ne kadar sol kaldı dersiniz; Bulgaristan'da olduğu gibi bulmak için aramanız gerekir.

Bulgaristan'da durum biraz daha iyidir.

Romanya'da Almanca konuşan ve gazetesini çıkaran bir azınlık yaşar. Romanya'da rejime karşı halk ayaklanması döneminde bu gazetenin başlıkları nasıldır, hangi bilgileri verir. Merak etmemiş olduğunuza eminim, öğrenirseniz kafanız karışacaktır!

Bu gazete Almanya kütüphanelerinde bulunuyor.

Türkiye'de bulunuyor olsaydı bile bakmayacağınıza eminim.

Romanya Komünist Partisi yöneticileri için özel av alanları ayrıldığını ve bunun ülkedeki toplam avlanma sahasının yüzde 22'sini kapladığını belirteyim.

Çavuşesku tabandan gelmiş bir insandır, ayakkabıcılık öğrenmiş, sosyalist faaliyetleri nedeniyle tutuklanmış ve hapis cezasına çarptırılmıştır. Parti genel sekreteri olduktan sonra kendisinin ve eşinin yakınlarına devletin değişik kademelerinde yer vermiştir.

Bilgiler çoğaltılabilir ama gerek yok sanırım.

Konuyu öğrenip ondan sonra fikir ileri sürmek gerekir, diyeceğim ama kime anlatıyorsun?